

Nr 102

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1); given den 29 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

Under höstsessionen 1973 antogs två lagar om ändringar i sjölagen (1973:1064 resp. 1202). Sedan de närmare förutsättningarna för ikraftträdandet av lagarna numera klarlagts, föreslås i propositionen sådana lagtekniskt betingade ändringar som erfordras i samband med att lagen 1973:1064 skall träda i kraft.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:1064) om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1)

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1973:1064) om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1),

dels att 348 § skall upphöra att gälla,

dels att 34, 233 och 337 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

34 §

Ansökan enligt 14 § att inskrivning av villkorlig äganderätt skall avföras ur registret skall avslås, om bestämmelsen i 30 § första stycket ej iakttagits eller det ej visas att förvärvaren förlorat sin rätt.

Anmälan av skepp eller skeppsbygge för avregistrering eller ansökan att skeppsnamn skall inskrivas i eller avföras ur skeppsregistret skall avslås, om bestämmelsen i 30 § första stycket ej iakttagits eller förutsättningarna för den begärda åtgärden enligt tillämpliga bestämmelser i 15--17 §§ icke föreligga.

Anmälan av skepp eller skeppsbygge för avregistrering eller ansökan att skeppsnamn skall inskrivas i eller avföras ur skeppsregistret skall avslås, om bestämmelsen i 30 § första stycket ej iakttagits eller förutsättningarna för den begärda åtgärden enligt tillämpliga bestämmelser i 15 och 16 §§ icke föreligga.

233 §

Redaren är ansvarig för skada som befälhavaren, medlem av besättningen eller lots orsakar genom fel eller försummelse i tjänsten. Redaren är också ansvarig, om skada vållas av annan, när denne på redarens eller befälhavarens uppdrag utför arbete i fartygets tjänst.

Vad redaren sålunda utgivit har han rätt att söka åter av den som vållat skadan.

Bestämmelser om inskränkning av redares ansvarighet finnas, utom i detta kapitel, i 122 och 171--173 §§ samt i lagen (1936:277) i anledning av Sveriges tillträde till 1924 års internationella konvention rörande konossement.

Bestämmelser om inskränkning av redares ansvarighet finnas, utom i detta kapitel, i 5 och 6 kap. samt i lagen (1936:277) i anledning av Sveriges tillträde till 1924 års internationella konvention rörande konossement.

337 §

I fråga om behörigheten för sjörättsdomstol att upptaga tvistemål, som

Nuvarande lydelse

avses i 336 §, äga bestämmelserna om laga domstol i tvistemål i allmänhet motsvarande tillämpning. Talan får även väckas vid sjörättsdomstolen för den ort där fartyget finnes. Har säkerhet för fordran ställts hos myndighet till befrielse från kvarstad eller annan handräckning, får talan väckas även vid sjörättsdomstolen för den ort där säkerheten ställts. Talan angående fordran som säkerheten avsett får väckas vid sistnämnda sjörättsdomstol, även om säkerheten frigivits.

Föreslagen lydelse

Överenskommelse att framtida tvist angående ansvarighet på grund av avtal om befordran av passagerare eller resgods skall hänskjutas till viss domstol eller till skiljemän är ogiltig. Utan hinder härav får dock avtalas, att talan efter kärandens val endast skall kunna väckas vid domstol

1. för den ort där svaranden är varaktigt bosatt eller har sin huvudsakliga rörelse;

2. för den avtalsenliga avgångs- eller bestämmelseorten; eller

3. i den stat där käranden har sitt hemvist eller eljest är varaktigt bosatt, förutsatt att svaranden har driftsställe för sin rörelse i den staten och är underkastad dess domsrätt.

Finnes icke sjörättsdomstol i den ort där svaranden kunnat sökas enligt första stycket, väckes talan vid sjörättsdomstol som är närmast den orten.

Finnes icke sjörättsdomstol i den ort där svaranden kunnat sökas enligt första stycket *eller andra stycket 1 eller 2*, väckes talan vid sjörättsdomstol som är närmast den orten.

Äro flera redare i ett fartyg, skall fartygets hemort anses som rederiets hemvist.

2 Förslag till Lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1)

Härigenom förordnas att 120, 122, 168, 196 och 199 §§ sjölagen (1891:35 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

120 §¹

Skadestånd enligt 118 § beräknas efter värdet av gods av samma slag på den plats och vid den tid godset avtalsenligt lossats eller skulle ha lossats från fartyget. Detta värde bestämmes efter börspriset eller, om sådant pris saknas, efter marknadspriset eller, om varken börs- eller marknadspris finnes, efter det gängse värdet på gods av samma slag och kvalitet.

Bortfraktarens ansvarighet är dock begränsad till tiotusen francs för varje kolli eller annan enhet av godset eller, om ansvarigheten därigenom blir högre, trettio francs för kilo av det berörda godsets bruttovikt. Med franc förstås den värdeenhets som angives i 348 §.

Användes behållare (container), pall eller liknande transportanordning för att sammanföra godset, skall vid tillämpning av *första* stycket varje kolli eller enhet som angivits i konossement eller annan frakthandling anses utgöra ett kolli eller en enhet. I övrigt skall det samlastade godset anses utgöra en enhet.

Användes behållare (container), pall eller liknande transportanordning för att sammanföra godset, skall vid tillämpning av *andra* stycket varje kolli eller enhet som angivits i konossement eller annan frakthandling anses utgöra ett kolli eller en enhet. I övrigt skall det samlastade godset anses utgöra en enhet.

Genom överenskommelse mellan bortfraktaren och avlastaren kan gränsen för bortfraktarens ansvarighet bestämmas till högre belopp än som följer av andra och tredje styckena. Har uppgift av avlastaren om godsets art och värde utan förbehåll införts i konossement eller annan frakthandling, skall detta värde gälla som gräns för ansvarigheten, om denna därigenom blir högre än enligt nämnda stycken, och vid tillämpning av första stycket anses utgöra godsets verkliga värde, om ej annat styrkes.

Bestämmelserna i denna paragraf om begränsning av bortfraktarens ansvarighet gälla ej, om det visas att han själv vållat skadan uppsåtligt eller av grov vårdslöshet och med insikt att skada sannolikt skulle uppkomma.

122 §²

Bestämmelserna om frihet från eller begränsning av bortfraktarens ansvarighet gälla även om talan mot honom icke grundas på fraktavtalet.

¹ Senaste lydelse 1973:1202

² Senaste lydelse 1973:1202.

Nuvarande lydelse

Föres talan mot någon för vilken bortfraktaren svarar enligt 8 §, är denne berättigad till samma befrielse från och begränsning av ansvarighet som bortfraktaren. De ersättningsbelopp som bortfraktaren och den för vilken han svarar förpliktas utgiva få ej sammanlagt överstiga den gräns för ansvarigheten som föreskrives i 120 §.

Bestämmelserna i andra stycket gälla icke till förmån för den som visas ha vållat skada uppsåtligen eller av grov vårdslöshet och med insikt att skada sannolikt skulle uppkomma.

Föreslagen lydelse

Föres talan mot någon för vilken bortfraktaren svarar enligt 233 §, är denne berättigad till samma befrielse från och begränsning av ansvarighet som bortfraktaren. De ersättningsbelopp som bortfraktaren och den för vilken han svarar förpliktas utgiva få ej sammanlagt överstiga den gräns för ansvarigheten som föreskrives i 120 §.

168 §³

Vid sådan befordran som avses i 169 § få bestämmelserna i 95 och 97 §§, 98 § andra stycket, 101 § första stycket, 118–123 §§, 152, 161 och 162 §§ samt 284 § första stycket 5 och fjärde stycket ej åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, befraktare eller mottagare. Bestämmelse i fraktavtal, varigenom till bortfraktaren överlättes rätt på grund av försäkring eller träffas annan sådan överenskommelse, anses som förbehåll om befrielse från ansvarighet.

Utän hinder av första stycket får bortfraktaren förbehålla sig frihet från ansvarighet för tiden före lastningens början och efter lossningens slut. Han får också förbehålla sig frihet från ansvarighet för levande djur eller för gods, som i fraktavtalet angives som lastat på däck och befordras på det sättet, samt träffa överenskommelse rörande gemensamt haveri.

Är det avtalat eller klart förutsatt att befordringen helt eller till bestämd del skall utföras av annan än bortfraktaren, får denne förbehålla sig frihet från ansvarighet för skada som orsakas medan godset är i den andres vård.

Är det, med hänsyn till godsets ovanliga beskaffenhet eller tillstånd eller de särskilda förhållanden eller villkor under vilka befordringen skall utföras, skäligt att genom särskild överenskommelse inskränka bortfraktarens ansvarighet eller eljest utvidga hans rättigheter enligt detta kapitel,

Vid sådan befordran som avses i 169 § få bestämmelserna i 95 och 97 §§, 98 § andra stycket, 101 § första stycket, 118–123 §§, 152, 161 och 162 §§ samt 347 § första stycket 5 och fjärde stycket ej åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, befraktare eller mottagare. Bestämmelse i fraktavtal, varigenom till bortfraktaren överlättes rätt på grund av försäkring eller träffas annan sådan överenskommelse, anses som förbehåll om befrielse från ansvarighet.

³ Senaste lydelse 1973:1202

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

skall sådan överenskommelse gälla, förutsatt att konossement ej utfärdas men villkoren intagas i mottagningsbevis varav framgår att det ej är löpande handling.

196 §⁴

Föres talan mot någon för vilken bortfraktaren svarar enligt 8 § är denne berättigad till samma befrielse från och begränsning av ansvarighet som bortfraktaren. De ersättningsbelopp som bortfraktaren och den för vilken han svarar förpliktas utgiva få ej sammanlagt överstiga den gräns för ansvarigheten som föreskrives i 192 §.

Föres talan mot någon för vilken bortfraktaren svarar enligt 233 § är denne berättigad till samma befrielse från och begränsning av ansvarighet som bortfraktaren. De ersättningsbelopp som bortfraktaren och den för vilken han svarar förpliktas utgiva få ej sammanlagt överstiga den gräns för ansvarigheten som föreskrives i 192 §.

Bestämmelserna i första stycket gälla icke till förmån för den som visas ha vållat skada uppsåtligen eller av grov vårdslöshet och med insikt att skada sannolikt skulle uppkomma.

199 §⁵

Bestämmelser om hänskjutande till viss domstol eller till skiljemän av tvist angående ansvarighet på grund av avtal om befordran av passagerare och resgods finnas i 337 §.

Bestämmelser om preskription finnas i 284 §.

Bestämmelser om preskription finnas i 347 §.

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t förordnar. Förordnande om ikraftträdande får begränsas till viss bestämmelse.

⁴ Senaste lydelse 1973:1202

⁵ Senaste lydelse 1973:1202

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 29 mars 1974.

Närvarande: Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i sjölagen (1891:35 s. 1)* och anför.

Under höstriksdagen 1973 antogs två propositioner med förslag till lagar om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1), nämligen 1973:42 och 137 (jfr LU 22 och 35 samt rskr 272 och 363). På grund härav har utfärdats två lagar om ändring i sjölagen: SFS 1973:1064 och 1202. I båda fallen har det överlämnats åt Kungl. Maj:t att bestämma tidpunkten för lagarnas ikraftträdande. Ingendera lagen har ännu trätt i kraft. Den förstnämnda lagen, 1973:1064, som rör sjöpanträtt m. m., kan inte sättas i kraft förrän de tekniska förberedelserna för den nya centrala skepps-, skeppsbyggnads- och båtregistreringen har genomförts. Dessa förberedelser kan inte beräknas vara avslutade förrän mot slutet av år 1974. Den andra lagen, 1973:1202, innehåller nya regler om befordran av gods och passagerare. Enligt vad som anfördes i prop. 1973:137 (s. 156) har denna lagstiftning tillkommit i nordiskt samarbete och bör träda i kraft samtidigt i Sverige, Danmark, Finland och Norge. De danska och norska lagändringarna antogs liksom de svenska förra året. I Finland beräknas proposition i ämnet bli antagen av riksdagen under våren 1974. Man kan därför räkna med att de nya reglerna om gods- och passagerarbefordran skall kunna sättas i kraft den 1 juli 1974.

De båda lagarna rör på några punkter samma bestämmelser i sjölagen. När den senare propositionen (1973:137) lades fram var det emellertid ovisst vilket av lagkomplexen som skulle träda i kraft först. Även på de punkter där förslaget till nya regler om gods- och passagerarbefordran gällde sådana bestämmelser som redan föreslagits ändrade genom den tidigare framlagda propositionen om sjöpanträtt m. m. var det därför nödvändigt att utforma lagförslaget på grundval av den gällande lydelsen av sjölagen och inte på grundval av den lydelse som sjölagen skulle få sedan de nya reglerna om sjöpanträtt m. m. trätt i kraft. I propositionen 1973:137 förutsattes (s. 157) att, om frågan om tidpunkten för ikraftträdandet var oklar också när lagförslaget behandlades av riksdagen, Kungl. Maj:t senare genom proposition fick föreslå sådana ändringar i sjölagen som behövs för att det av de båda lagförslagen som träder i kraft vid den senare tidpunkten innan så sker anpassas till det först ikraftträdde lagförslaget. Någon klarhet på denna punkt förelåg inte vid tiden för riksdagsbehandlingen av propositionen.

Som förut nämnts kan man nu räkna med att reglerna om gods- och passagerarbefordran träder i kraft före sjöpantsreglerna. Innan lagen 1973:1064 sätts i kraft bör därför vissa jämkningar göras i denna så att

dess lydelse anpassas till den lydelse sjölagen fått genom lagen 1973:1202. Vidare bör vissa ändringar göras i sjölagen i den genom sistnämnda lag erhållna lydelsen. Ändringarna innebär i korthet följande.

Genom lagen 1973:1064 har bestämmelserna om redarens principalansvar, vilka nu finns i 8 §, flyttats till 233 § och fått ny lydelse. Hänvisningen i nuvarande 8 § tredje stycket till vissa regler som begränsar redarens ansvar ändrades genom lagen 1973:1202. Motsvarande ändring bör göras i den nya 233 §. Vidare bör de hänvisningar till 8 §, som enligt lagen 1973:1202 finns i 122 § *andra stycket* och 196 § *första stycket* ändras till att avse 233 §.

Preskriptionsreglerna i nuvarande 284 § flyttas genom lagen 1973:1064 till 347 §. Med anledning härav bör de hänvisningar till dessa bestämmelser som enligt lagen 1973:1202 finns i 168 § *första stycket* och 199 § *andra stycket* ändras till att avse 347 §.

Bestämmelser om forum i sjörättsmål finns i 377 §. Genom lagen 1973:1202 införs vissa nya bestämmelser i denna paragraf. Motsvarande bestämmelser i lagen 1973:1064 måste anpassas till denna nya lydelse innan lagen sätts i kraft.

Definitionen av Poincaréfranc, dvs. den värdeenhet med vilken begränsning av redarens ansvar bestäms, har genom lagen 1973:1202 flyttats från 255 § 2 mom. till en särskild paragraf, 348 §. I samband härmed har i lagtexten angivits att omräkning till svenskt mynt skall ske på grundval av den svenska kronans officiella värde i förhållande till Poincaréfrancen. Också i lagen 1973:1064 har definitionen av Poincaréfrancen tagits in i 348 § men utan nämnda precisering angående omräkningen till svenskt mynt. Bestämmelsen bör även i fortsättningen ha den lydelse den fått genom lagen 1973:1202. Med hänsyn härtill bör 348 § i lagen 1973:1064 upphävas. Jag vill i sammanhanget erinra om att frågan hur man under rådande förhållanden på den internationella valutamarknaden bör företa denna omräkning till svenskt mynt har berörts närmare i prop. 1973:140 (s. 56; jfr s. 161).

Jag vill i detta sammanhang också ta upp en fråga om viss jämkning av 34 § sjölagen i dess lydelse enligt lagen 1973:1064. Enligt *andra stycket* i detta lagrum skall anmälan av skepp eller skeppsbygge för avregistrering avslås, om förutsättningarna för åtgärden enligt bl. a. 17 § inte föreligger. Enligt 17 § får avregistrering inte ske utan att inteckningsborgenär har samtyckt till åtgärden. Saknas sådant samtycke skall alltså anmälan avslås. Detta synes inte vara en tillfredsställande ordning. Sökandens rätt till bl. a. sakrättsskydd är nämligen, om avregistreringen aktualiseras som en följd av hans förvärv, beroende av att hans avregistreringsanmälan inte avslås. Jag erinrar om innhållet i 22 § *andra* och *tredje styckena* sjölagen i dess lydelse enligt lagen 1973:1064. Även av *andra skäl* synes det vara mest ändamålsenligt att, som avfattningen av 17 § också antyder, inskränka verkan av inteckningsborgenärs uteblivna samtycke till att ärendet t. v. ej kan slutligt avgöras. Jag förordar därför att hänvisningen till 17 § i 34 § *andra stycket* utgår.

Den genom lagen 1973:1202 införda nya lydelsen av 120 § innehåller

regler om beräkning av skadestånd när befordrat gods går förlorat, skadas eller försenas. Paragrafens tredje stycke innehåller en hänvisning till första stycket, vilken rätteligen avser andra stycket. Detta bör nu rättas till.

De föreslagna lagtekniska jämkningarna bör träda i kraft i samband med att lagen 1973:1064 sätts i kraft. Ändringen i 120 § bör dock träda i kraft samtidigt med lagen 1973:1202.

Vid behandlingen av prop. 1973:137 framhöll lagutskottet att utskottet med hänsyn till det stora antal ändringar som nu görs i sjölagen förutsatte att ett omtryck av lagen så småningom gjordes i Svensk författningssamling (LU 1973:35 s. 44). Jag vill med anledning härav meddela att ett sådant omtryck har planerats sedan lång tid och avses komma ut i författningssamlingen i samband med att de nu aktuella lagändringarna promulgeras.

I enlighet med det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga inom justitiedepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1973:1064) om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1),
2. lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

*Ur protokollet:
Agneta Heide*

